

Til lovforslag nr. L 194. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 17. maj 2001

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven

(Hæleri og anden efterfølgende medvirken samt IT-efterforskning)

[af justitsministeren (Frank Jensen)]

1. Ændringsforslag

Der er af Venstres og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget stillet 3 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 21. marts 2001 og var til 1. behandling den 17. april 2001. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Høring

Den 6. april 2001 sendte justitsministeren de indkomne høringssvar samt en høringsoversigt til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Digital Rights,
Forbrugerrådet og
Telekommunikationsindustrien i Danmark.

Deputationer

Endvidere har Forbrugerrådet mundtligt over for udvalget redegjort for sin holdning til lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 38 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (S, KF, CD og RV) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* i udvalget (V) stemmer for de stillede ændringsforslag og vil ved 3. behandling redegøre for sin stilling til lovforslaget.

Et *andet mindretal* i udvalget (SF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *tredje mindretal* i udvalget (DF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Dansk Folkeparti kan støtte, at man udvider kriminaliseringen af hæleri, dog undrer Dansk Folkeparti sig over, at man kan lægge sig fast på nogle strafferammer, når man i forhold til alle mulige andre kriminalitetsformer, som bl.a. Dansk Folkeparti har draget frem såsom vold og voldtægt, efter regeringens opfattelse ikke kan fastlægge strafferammer, men hele tiden henviser til Straffelovrådets arbejde, før man eventuelt kan tage stilling til den udvidelse af strafferammerne, som Dansk Folkeparti finder, at der er behov for.

Lovforslaget indebærer også, at der skal ske en ændring af retsplejelovens regler om indgreb

i meddelelshemmeligheden, idet der skal skabes mulighed for at efterforske i benyttelsen af mobiltelefoner i givne områder inden for et bestemt tidsrum uden underretning om indgrebet til indehaverne af de pågældende telefoner.

Dansk Folkeparti finder, at det i nogle tilfælde kan være berettiget, at man laver et sådant indgreb i meddelelshemmeligheden. Men Dansk Folkeparti mener samtidig, at når indgrebet generelt rammer alle, der har været i nærheden af et område, hvor der er begået kriminalitet, må der også gives en oplysning til telefonerne om, at den pågældende udvidede telefonoplysning er foretaget.

Dansk Folkeparti kan ikke affinde sig med, at det i lovforslaget anføres, at en sådan praksis er umulig og ganske uoverkommelig. Dansk Folkeparti mener, det er vigtigt, at noget sådant oplyses, hvis der skal ske indhentelse af teleoplysninger.

Et *fjerde mindretal* i udvalget (EL) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag. Såfremt ændringsforslagene forkastes, vil mindretallet stemme imod lovforslaget ved 3. behandling.

Enhedslisten støtter den del af lovforslaget, som udvider kriminaliseringen af hæleri, sådan at den omfatter udbytte af alle strafbare forbrydelser. Enhedslisten er principielt imod, at strafferammerne i Danmark i forvejen er strengere på dette område, end der er lagt op til i rammebeslutningen, er Enhedslisten indstillet på at acceptere den konkrete rammeafgørelse.

Derimod er Enhedslisten grundlæggende imod den del af lovforslaget, der giver generel mulighed for at indhente oplysninger om, hvem der i et givent område og inden for et bestemt tidsrum har benyttet en bestemt sendemast.

Lovforslaget er et led i en glidende udvikling, hvor menneskers mulighed for at færdes uhindret uden at blive kontrolleret hele tiden indskrænkes. Dette sker, uden at der er nogen som helst principielle overvejelser over, hvor grænserne for overvågning går. Derfor er de langsigtede konsekvenser af dette lovforslag uoverskuelige og uhyggelige.

Lovforslaget kan føre til, at almindeligt politiarbejde, hvor forbrydelser efterforskes med henblik på at fremlægge beviser i retten, erstattes

med, at en større eller mindre gruppe mennesker mødes med krav om, at de skal kunne bevise, hvor de var, og hvad de foretog sig på dette sted. I praksis vendes bevisbyrden om.

Lovforslaget lægger op til, at mennesker kan registreres, uden at de får det at vide – heller ikke efter at forbrydelsen er opklaret. Det sker primært med henvisning til, at det vil være forbundet med store praktiske problemer at oplyse de pågældende om, at de er blevet registreret. Det er en helt uacceptabel begrundelse. Det fører ud på en alvorlig retspolitisk glidebane, hvis sådanne indgreb i det enkelte menneskes rettigheder kan ske med henvisning til praktiske vanskeligheder.

Effekterne af lovforslaget er tvivlsomme. Alvorlige forbrydelser, der begås som et led i organiseret kriminel virksomhed, vil næppe kunne opklares ved hjælp af denne metode. Teknisk set er det forholdsvis enkelt for de kriminelle at beskytte sig mod afsløring ved registrering af telefonsamtaler, som føres via sendemaster. Så det bliver kun amatørerne, man kan få ram på, og de efterlader sig i forvejen, som oftest, masser af spor.

Til gengæld bliver det nemt for kriminelle at sprede falske spor ved at købe mobiltelefoner eller taletidskort i en andens navn ved hjælp af et falsk, stjålet, fundet eller købt sygesikringsbevis.

Teknisk set er der også mange vanskeligheder ved at bruge oplysninger fra sendemasterne. Det er i udvalgsarbejdet blevet dokumenteret, at der ikke er nogen sikkerhed for, at samtalerne går via den nærmeste sendemast.

Anvendelsen af dette redskab risikerer altså at føre politiets efterforskning væk fra de skyldige i forbrydelsen og over på andre. Til gene for disse mennesker og til skade for efterforskningen.

Et *femte mindretal* i udvalget (KRF) vil ved 2. behandling redegøre for sin stilling til de stillede ændringsforslag og til lovforslaget.

Demokratisk Folkeparti var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af et *mindretal* (V og SF), tiltrådt af et *mindretal* (DF og EL):

Til § 2

1) Nr. 2, 3, 4 og 6 udgår.

[Udvidet teleoplysning udgår]

2) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af § 786, stk. 1, udgår »og 4«.

[Konsekvensrettelse]

3) Nr. 7 udgår.

[Pligt til underretning]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1 og 2

Ændringsforslagene tager de dele af lovforslaget ud, som indeholder bestemmelser om en adgang til at indhente udvidede teleoplysninger, også kaldet masteoplysninger. Det betyder ikke, at muligheden for at indhente teleoplysninger af den pågældende karakter dermed fjernes. Tværtimod. I stedet åbnes der op for, at den praksis, som var ved at danne sig ved domstolene, kan fortsætte.

Forslagsstillerne finder, at domstolene var godt på vej til at fastlægge en afbalanceret praksis, hvor der var taget hensyn til proportionalitet kombineret med en konkret mistanke for at tillade indgrebet. Hensigten med ændringsforslagene er derfor at lade udviklingen af denne praksis fortsætte.

Forslagsstillerne stiller sig ikke afvisende over for, at der indføres en hjemmel i retsplejeloven til at indhente udvidede teleoplysninger, men

med regeringens lovforslag åbnes der op for, at lovlydige borgere i et givet område kan blive udsat for, at en registrering af deres samtale ender hos politiet og domstolene, oven i købet uden at der sker underretning til de pågældende. Derfor hilser forslagsstillerne det velkomment, hvis regeringen i folketingsåret 2001-02 præsenterer et nyt lovforslag for Folketinget, evt. kombineret med de øvrige dele af Brydensholtudvalgets betænkning, som der endnu ikke er fremsat lovforslag om. En anden mulighed vil være at opdele lovforslaget, således at Folketinget vedtager den ene del om hæleri inden sommerferien og skriver en beretning om den anden del vedrørende teleoplysninger inden udløbet af folketingsåret.

Forslagsstillerne finder det helt uacceptabelt, at regeringen så kort tid inden samlingens afslutning fremsætter et lovforslag af så vidtgående karakter og med så mange principielle problemstillinger, at der ikke er tid til at behandle det med tilstrækkelig grundighed.

Til nr. 3

Ændringsforslaget sikrer, at de gældende principper om underretning til indehaverne af de telefoner, hvor der er sket indgreb i meddelelshemmeligheden ved indhentelse af de såkaldte masteoplysninger, fastholdes.

Med ændringsforslaget understreger forslagsstillerne samtidig, at domstolene allerede efter de gældende regler i retsplejeloven har pligt til at underrette de pågældende. Forslagsstillerne finder, at der kan spores en tendens i tiden til, at borgere ønsker en stærkere beskyttelse mod de overvågningsrisici, der følger med udviklingen og udbredelsen af IT-teknologien. Det er ikke mindst det hensyn, der har givet anledning til ændringsforslaget.

Lars Kramer Mikkelsen (S) Lissa Mathiasen (S) fmd. Per Kaalund (S) Sandy Brinck (S)

Henrik Sass Larsen (S) Anne Baastrup (SF) nfm. Sonja Albrink (CD) Elisabeth Arnold (RV)

Søren Søndergaard (EL) Birthe Rønn Hornbech (V) Inge Dahl-Sørensen (V) Karsten Nonbo (V)

Tom Behnke (KF) Helge Adam Møller (KF) Gitte Seeberg (KF) Peter Skaarup (DF)

Jann Sjørnsen (KRF)

Demokratisk Folkeparti havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Socialdemokratiet (S)	64 *	Det Radikale Venstre (RV)	7
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	43 *	Enhedslisten (EL)	5
Det Konservative Folkeparti (KF)	17 **	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Socialistisk Folkeparti (SF)	13	Demokratisk Folkeparti (DMF)	1
Dansk Folkeparti (DF)	10	Valgt på Færøerne (FÆR)	1
Centrum-Demokraterne (CD)	8	Uden for partierne (UP)	6

---

* Heraf 1 medlem valgt i Grønland

** Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag 1**Oversigt over bilag vedrørende L 194**

Bilagsnr.	Titel
1	Kommenteret høringsoversigt og hørings svar, fra justitsministeren
2	Forslag til tidsplan for arbejdet med lovforslaget
3	Spm. 1 om forskellene mellem Brydesholtudvalgets forslag og justitsministerens forslag, for så vidt angår masteoplysninger, til justitsministeren Spm. 2 om underretning til indehavere af mobiltelefoner, til justitsministeren Spm. 3 om et ændringsforslag, der sikrer en underretning, til justitsministeren Spm. 4, om underretning kan gives telefonisk, til justitsministeren Spm. 5 om, hvilke master en mobiltelefon kobler sig til, til justitsministeren
4	Spm. 6 om masteoplysninger, hvor der ikke er en mistænkt, til justitsministeren
5	Spm. 7 om ændringsforslag, der sikrer, at retsplejelovens krav om konkrete grunde skal være opfyldt for at foretage udvidet teleoplysning, til justitsministeren
6	Spm. 8 om brug af udvidet teleoplysning under blokader i arbejdskonflikter, til justitsministeren
7	Spm. 9 om taletidskorttelefoner, til justitsministeren Spm. 10 om teknikken til afgrænsning af personers færden, til justitsministeren Spm. 11 om politiets adgang til masteoplysninger uden en konkret mistanke, til justitsministeren Spm. 12 om politiets adgang til masteoplysninger for at finde et vidne, til justitsministeren Spm. 13 om borgerens frie ret til at telefonere og færdes frit, til justitsministeren Spm. 14 om ændringsforslag til lovforslagets § 2, nr. 2, til justitsministeren Spm. 15 om henvendelser fra politiet uden konkrete begrundelser, til justitsministeren Spm. 16 om politiets adgang til masteoplysninger uden retskendelse, til justitsministeren Spm. 17 om bevidst placering af mobiltelefoner for at vildlede politiet, til justitsministeren Spm. 18 om relevante domme, til justitsministeren Spm. 19 om domstolenes afgrænsning af masteoplysninger, til justitsministeren Spm. 20 om grænser for antallet af involverede personer, der er omfattet af forslaget om masteoplysninger, til justitsministeren Spm. 21 om frist for sletteregler vedrørende masteoplysninger, til justitsministeren Spm. 22 om lovforslagets anvendelse på andre områder i fremtiden, til justitsministeren Spm. 23 om ubehageligheder for borgerne, til justitsministeren Spm. 24 om Brydesholtudvalgets forslag, til justitsministeren
8	Spm. 25 om lovteknisk bistand til udformning af et ændringsforslag, der stiller krav til internetudbydere om logning m.m., til justitsministeren
9	Spm. 26 om, hvilke kommunikationsapparater der er omfattet, til justitsministeren Spm. 27 om indgreb i meddelelseshemmeligheden, til justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
10	<p>Svar på spm. 1 om forskellene mellem Brydesholtudvalgets forslag og justitsministerens forslag, for så vidt angår masteoplysninger, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 2 om underretning til indehavere af mobiltelefoner, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 3 om et ændringsforslag, der sikrer en underretning, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 4, om underretning kan gives telefonisk, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 6 om masteoplysninger, hvor der ikke er en mistænkt, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 7 om ændringsforslag, der sikrer, at retsplejelovens krav om konkrete grunde skal være opfyldt for at foretage udvidet teleoplysning, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 8 om brug af udvidet teleoplysning under blokader i arbejdskonflikter, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 9 om taletidskorttelefoner, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 11 om politiets adgang til masteoplysninger uden en konkret mistanke, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 12 om politiets adgang til masteoplysninger for at finde et vidne, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 13 om borgerens frie ret til at telefonere og færdes frit, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 14 om ændringsforslag til lovforslagets § 2, nr. 2, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 15 om henvendelser fra politiet uden konkrete begrundelser, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 16 om politiets adgang til masteoplysninger uden retskendelse, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 17 om bevidst placering af mobiltelefoner for at vildlede politiet, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 19 om domstolenes afgrænsning af masteoplysninger, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 20 om grænser for antallet af involverede personer, der er omfattet af forslaget om masteoplysninger, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 21 om frist for sletteregele vedrørende masteoplysninger, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 22 om lovforslagets anvendelse på andre områder i fremtiden, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 23 om ubehageligheder for borgerne, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 24 om Brydesholt-udvalgets forslag, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 26 om, hvilke kommunikationsapparater der er omfattet, fra justitsministeren</p> <p>Svar på spm. 27 om indgreb i meddelelshemmeligheden, fra justitsministeren</p>
11	Henvendelse af 1/5-01 fra Digital Rights
12	Spm. 28 om kommentar til henvendelse af 1/5-01 fra Digital Rights, til justitsministeren
13	<p>Spm. 29 om mobiltelefoner med satellitopkobling, til justitsministeren</p> <p>Spm. 30 om anvendelse af satellittelefoni, til justitsministeren</p> <p>Spm. 31 om problemer med taletidskorttelefoner, til justitsministeren</p> <p>Spm. 32 om »engangstelefoner«, til justitsministeren</p> <p>Spm. 33, om kriminelle vil bruge telefoner, der ikke kan spores tilbage til en ejer, til justitsministeren</p>

Bilagsnr.	Titel
14	Svar på spm. 5 om, hvilke master en mobiltelefon kobler sig til, fra justitsministeren Svar på spm. 10 om teknikken til afgrænsning af personers færden, fra justitsministeren Svar på spm. 18 om relevante domme, fra justitsministeren Svar på spm. 25 om lovteknisk bistand til udformning af et ændringsforslag, der stiller krav til internetudbydere om logning m.m., fra justitsministeren
15	Henvendelse af 3/5-01 fra Forbrugerrådet
16	Spm. 34 om kommentar til henvendelse af 3/5-01 fra Forbrugerrådet, til justitsministeren
17	Svar på spm. 28 om kommentar til henvendelse af 1/5-01 fra Digital Rights, fra justitsministeren Svar på spm. 33, om kriminelle vil bruge telefoner, der ikke kan spores tilbage til en ejer, fra justitsministeren Svar på spm. 34 om kommentar til henvendelse af 3/5-01 fra Forbrugerrådet, fra justitsministeren
18	Svar på spm. 29 om mobiltelefoner med satellitopkobling, fra justitsministeren Svar på spm. 30 om anvendelse af satellittelefoni, fra justitsministeren Svar på spm. 31 om problemer med taletidskorttelefoner, fra justitsministeren Svar på spm. 32 om »engangstelefoner«, fra justitsministeren
19	Spm. 35, om SMS-beskeder vil indgå i masteoplysninger, til justitsministeren Spm. 36 om logning af oplysninger om, hvilken mast en mobiltelefon har modtaget signal fra, til justitsministeren
20	Henvendelse af 9/5-01 fra Telekommunikationsindustrien i Danmark
21	Spm. 37 om kommentar til henvendelse af 9/5-01 fra Telekommunikationsindustrien i Danmark, til justitsministeren
22	Spm. 38 om lovteknisk bistand til ændringsforslag, der afspejler praksis fra Højesteret, til justitsministeren
23	Svar på spm. 35, om SMS-beskeder vil indgå i masteoplysninger, fra justitsministeren Svar på spm. 36 om logning af oplysninger om, hvilken mast en mobiltelefon har modtaget signal fra, fra justitsministeren
24	Svar på spm. 38 om lovteknisk bistand til ændringsforslag, der afspejler praksis fra Højesteret, fra justitsministeren
25	Svar på spm. 37 om kommentar til henvendelse af 9/5-01 fra Telekommunikationsindustrien i Danmark, fra justitsministeren
26	1. udkast til betænkning
27	2. udkast til betænkning